

УНИВЕРЗИТЕТ ЦРНЕ ГОРЕ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

Данила Бојовића бб

П.ф. 91

ЦГ-81400 Никшић

UNIVERSITY OF MONTENEGRO
FACULTY OF PHILOSOPHY

Danila Bojovića bb

P.O. Box 91

CG-81400 Nikšić

Tel.: +382 40 243 921, 243 913,

Fax: +382 40 247 109,

e-mail: ff@ucg.ac.me

№ 01-2313/1
30.12.2020.

UNIVERZITET CRNE GORE
- Centar za doktorske studije -

PODGORICA

Poštovani,

U prilogu vam dostavljamo Odluku Vijeća Filozofskog fakulteta sa sjednice od 30.12.2020. godine o usvajanju Izvještaja mentora o napredovanju doktoranda Studijskog programa za pedagogiju, mr Marije Draganić.

DEKANKA

Prof. dr Tatjana Novović

UNIVERZITET CRNE GORE

Filozofski fakultet

Broj: 01-2313

Nikšić, 30.12.2020.

Na osnovu člana 64 Statuta Univerziteta Crne Gore, Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici od 30.12.2020. godine donijelo

ODLUKU

Usvaja se godišnji Izvještaj mentora o napredovanju doktoranda Studijskog programa za pedagogiju, mr Marije Draganić.

Dostaviti:

- Centru za doktorske studije
- Uz Zapisnik sa sjednice Vijeća
- a/a

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ MENTORA O NAPREDOVANJU DOKTORANDA

Akademska godina za koju se podnosi izvještaj	2020/2021				
OPŠTI PODACI O DOKTORANDU					
Titula, ime, ime roditelja, prezime	Mr Marija Živko Draganić				
Fakultet	Filozofski fakultet				
Studijski program	Pedagogija				
Broj indeksa	1/13				
MENTOR/MENTORI					
Prvi mentor	Prof.dr Saša Milić	Filozofski fakultet , Nikšić, Crna Gora	Opšta pedagogija		
Drugi mentor	(Titula, ime i prezime)	(Ustanova i država)	(Naučna oblast)		
EVALUACIJA DOKTORANDA*					
Koliko ste zadovoljni kvalitetom održanih susreta sa doktorandom?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☒ 5
(Ako je prethodni odgovor „1“ ili „2“ dati obrazloženje i prijedloge za poboljšanje)					
Da li je definisan plan rada sa doktorandom?	☒ DA ☐ NE				
Da li je doktorand ostvario napredak prema predviđenom planu rada?	☒ DA ☐ NE				
(Ako je prethodni odgovor „ne“ dati obrazloženje i prijedloge za poboljšanje)					
Kvalitet napretka doktorandovog istraživačkog rada u periodu između dva izvještaja je:	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☒ 5
(Ako je prethodni odgovor „1“ ili „2“ dati obrazloženje i prijedloge za poboljšanje)					
Dati ocjenu doktorandove spremnosti za konsultacije.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☒ 5
Dati ocjenu planiranja i izvršavanja godišnjih istraživačkih aktivnosti i stručnog usavršavanja doktoranda.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☒ 5
Dati ocjenu napretka u savladavanju metodologije naučno-istraživačkog rada.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☒ 5
Dati ocjenu o aktivnostima sprovedenim na pisanju i objavljivanju naučnih radova.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☒ 5
Dati ocjenu doktorandovog generalnog odnosa prema studijama.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☒ 5
Dati ocjenu ukupnog kvaliteta doktorandovog rada.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☒ 5
(Ako je prethodni odgovor „1“ ili „2“ dati obrazloženje i prijedloge za poboljšanje)					

*Ocjene su: 1 – nedovoljan, 2 – dovoljan, 3 – dobar, 4 – vrlo dobar, 5 – odličan

SAGLASNOST ZA NASTAVAK STUDIJA	
Može li doktorand nastaviti studije?	☒ Da ☐ Da, uz određene uslove ☐ Ne
(Ako je prethodno dat odgovor pod „b)“ ili „c)“ dati obrazloženje i prijedloge za poboljšanje)	
Napomene	
<p>Kandidat i tema doktorske disertacije su prihvaćeni 11.11.2019. godine na sjednici Vijeća organizacione jedinice. Kandidatkinja je veoma uspješno sprovela polazna istraživanja. Odbranila ih je 25.12.2019. godine pred tročlanom komisijom koju su sačinjavali : prof dr Saša Milić, mentor, prof dr Tatjana Novović, član komisije i prof. dr Vučina Zorić, predsjednik komisije. Izvještaj o podobnosti teme i kandidata je prihvaćen na sjednici Senata Univerziteta Crne Gore 12. marta 2020.godine. Kada je u pitanju izrada doktorke disertacije, kandidatkinja se uspješno približava njenom završetku.</p> <p>Glavno istraživanje je sprovedeno u prvom polugodištu školske 2020/21 godine.</p> <p>U radu je primjenjivana i kvantitativna i kvalitativna istraživačka metodologija. Budući da je riječ o elektronskom vršnjačkom nasilju kao kompleksnom fenomenu, korišćena je deskriptivna metodološka aparatura. Imajući u vidu postavljeni cilj i istraživačke hipoteze primijenile su se adekvatne istraživačke tehnike i instrumenti.</p> <p>Za prikupljanje podataka o zastupljenosti ove vrste nasilja među vršnjacima, njegovim najčešćim oblicima koristili smo skalu činjenja i doživljavanja elektronskog nasilja. Skala doživljavanja i činjenja nasilja preko interneta (Cyber victim and bullying scale, Cetin, Yaman i Peker, 2011). Skala ispituje doživljavanje i činjenje nasilja preko interneta u posljednjih godinu dana. Sastoji se od dva dijela, pri čemu svaki dio sadrži 21 česticu. U prvom dijelu (supskala Doživljavanje nasilja preko interneta) učesnici su na skali od 1 (nikad) do 5 (uvijek) procjenjivali je li im se opisano ponašanje dogodilo. U drugom dijelu (supskala činjenje nasilja preko interneta) na identičnim česticama učesnici su procjenivali jesu li se i sami tako ponašali. Faktorska analiza upućuje na tri faktora za svaki dio: a) verbalno nasilje preko interneta, b) skrivanje identiteta te c) krivotvorenje na internetu. Postotak objašnjene varijanse iznosi 46,38%. Koeficijenti unutrašnje konzistencije za obje supskale (činjenje i doživljavanje nasilja) iznose 0,89. Konačan rezultat formira se kao zbir rezultata svih čestica, a autori navode da se može izražavati po a) dimenzijama činjenja, odnosno doživljavanja nasilja preko interneta i b) navedenim faktorima (Cetin, Yaman i Peker, 2011). Skala činjenja/doživljavanja nasilja preko interneta (Cetin, Yaman i Peker, 2011) koja se koristila u ovom istraživanju nasilje preko</p>	

interneta opisuju kroz tri faktora u 21 čestici. Rezultat se može izraziti i po faktorima, ali i kao ukupan rezultat na skalama činjenja, odnosno doživljavanja nasilja preko interneta. Skala ima zadovoljavajuću valjanost i pouzdanost. (Skala činjenja i doživljavanja nasilja preko interneta). Pored skale činjenja i doživljavanja elektronskog nasilja koristio se fokus grupni intervju za prikupljanje podataka o tome kako nastavnici shvataju pojam elektronsko nasilje među vršnjacima, da li su upoznati sa oblicima ove vrste nasilja, koliko znaju o zastupljenosti istog među srednjoškolicima, da li su osposobljeni za njegovu prevenciju, koliko se pažnje u školi posvećuje prevenciji ove vrste nasilja i zaštiti djece od istog i šta bi škola mogla da preduzme da bi se vršila adekvatna prevencija i zaštita učenika od ove vrste nasilja. Napravljen je audio zapis fokus grupnog intervjua sa nastavnicima. Studiju slučaja smo koristili kako bismo došli do podataka šta to najčešće podstiče nasilnike da vrše ovu vrstu nasilja, kao i da bismo vidjeli koje su to posljedice elektronskog vršnjačkog nasilja po žrtve i po nasilnike. Pored ovih instrumenata koristili smo i skalu kojom se procjenjuje nivo depresivnosti, anksioznosti i stresa (DASS21) kako bismo utvrdili da li i u kojoj mjeri doživljavanje elektronskog nasilja dovodi do depresije, anksioznosti i stresa. Ovu skalu smo izabrali jer rezultati istraživanja koji su provjeravali njene psihometrijske kvalitete ukazuju na to da psihometrijski kvaliteti skale DASS-21 je preporučuju za upotrebu u istraživanjima neprijatnih emocionalnih stanja kod adolescenata. DASS-21 je mjera samoizvještavanja od 21 stavke dajući tri podrazreda od sedam stavki za svaki: depresija (npr., izgleda da nijesam doživio nijedan pozitivan osećaj uopšte), anksioznost (npr. bila sam svjesna suvoće usta) i stres. Učesnici su zamoljeni da navedu koja izjava se odnosi na njih tokom prošle nedjelje na Likertovoj skali sa 4 tačke (Uopšte se ne odnosi na mene = 0; U neku ruku se odnosi na mene, ili u nekom trenutku = 1; Odnosi se na mene u značajnoj mjeri, ili dobar dio vremena = 2; Odnosi se na mene jako, ili većinu vremena = 3). Za svaku potkategoriju, rezultat dobijen tim odgovorima zbraja se i množi. Ocjene za dvije podgrupe DASS-21 kreću se od 0 do 42. Više ocjene su veći nivoi depresije i anksioznosti. Za potkategoriju depresije, ukupna ocjena od 21 ili više ukazuje na jaku depresiju. Za potkategoriju anksioznosti, ukupna ocjena od 15 ili više ukazuje na jaku anksioznost. DASS-21 ima visoku pouzdanost, konzistentnu strukturu faktora i visoku konvergentnu valjanost. Ova skala se može slobodno koristiti i za nju ne treba tražiti posebnu dozvolu.

Samopoštovanje će biti procijenjeno korišćenjem Rosenbergove skale samopoštovanja (RSE). RSE je mjera samoizvještavanja od 10 predmeta za procjenu nečijeg samopoštovanja (npr. u

cjelini, ja sam zadovoljan sobom). Učesnici će biti zamoljeni da kažu kako se osjećaju prema sebi sa Likertovom skalom od 4 tačke (izrazito se ne slažem = 1, da se potpuno ne slažem = 4). Srednja ocjena od 10 predmeta kreće se od 1 do 4, sa većom vrijednosti koje predstavljaju viši nivo samopoštovanja. RSE ima visoku pouzdanost, konzistentnu strukturu faktora i visoku konvergentnu valjanost. Zatražena je i dobijena dozvola za njeno korišćenje.

Istraživanje je utemeljeno na aktuelnim teorijskim postavkama autora koji se bave istraživanjem elektronskog nasilja među vršnjacima. Ovdje navodimo neke od njih.

Važno istraživanje na temu elektronskog nasilja je sproveo Microsoft. Sprovedeno je u 25 država među djecom od 8 do 17 godina. Rezultati su pokazali da je čak 37% djece bilo žrtva elektronskog nasilja, dok je 24% djece priznalo da je zlostavljalo drugu djecu putem elektronskih komunikacija. (Ciboci,2014.). Broj mladih koji doživljavaju elektronsko nasilje u prosjeku se kreće od 10% do 40%. (Tokunaga, 2010).

Rezultati istraživanja koje su sproveli Kircabrun i saradnici ukazuju da je počinjenje elektronskog nasilja povezano sa depresijom, emocionalnim traumama u djetinjstvu i niskim samopoštovanjem. (Kircabrun, Demetrovics, Kiraly, Griffiths, 2018). Još jedno istraživanje pokazuje da su depresija i nisko samopoštovanje zajednički ishodi i za žrtve i za počinioce. Takođe su loša akademska postignuća posljedica sajber nasilja. (Đuraković i saradnici,2014.).

Istraživanje koje je sproveo Hyunjoo na uzorku od 121 studenta koledža na Univerzitetu Ilionis u Čikagu, pokazuje povezanost između sajber nasilja i manjka samopoštovanja, povećane anksioznosti i depresije.(Hyuonjoo,2013.). Rezultati ovog istraživanja pokazuju da učesnici u elektronskom nasilju imaju češće misli o samoubistvu, da imaju emocionalne probleme, delikventni su, češće koriste psihoaktivne supstance. Tokom istraživanja na uzorku od 400 mladih u Kanadi , utvrđeno je da su simptomi depresije i suicidalne ideje povezani sa sajber nasiljem. (Bonanno i Himel,2013.). Dodatno istraživanje u 2007. godini na skoro 2000 učenika srednjih škola otkrili su da su za sajber nasilnike karakterističnije samoubilačke ideje i pokušaji samoubistva nego za učenike koji nijesu uključeni u elektronsko nasilje. (Hinduja i Pattchin,2010.). Istraživanje u SAD-u, koje je uključivalo djecu u dobi od 10 do 17 godina pokazalo je da je 19 % njih bilo izloženo seksualno neprimjerenim porukama. Od ukupnog broja ispitanika, njih 25 % pokazivalo je veći stepen stresa nakon toga. (Musić, 2016.).

Istraživanjem sprovedenim na uzorku od 261 učenika dvije srednje škole školske 2009/2010 godine u centru grada Osmanie utvrđeno je da postoji pozitivna korelacija između sajber žrtava depresije i anksioznosti. (Ayas,2014).

Faryadi je istraživao emocionalne i fiziološke efekte sajber maltretiranja na studentima univerziteta. Primarni cilj ovog istraživanja je bi da se identifikuju žrtve elektronskog nasilja i kritička analiza njihovih emocija i raspoloženja kako bi se onemogućila intervencija u borbi protiv ove vrste nasilja. U ovom istraživanju je učestvovalo 365 ispitanika. Rezultati pokazuju da je značajan broj ispitanika (13%) imao emocionalne posljedice, dok je 85% ispitanika navelo da je nako sajber maltretiranja bilo pod stresom. Većina ispitanika (70%) složila se da elektronsko nasilje negativno utiče na akademsko postignuće žrtava. (Faryadi, 2011.).

Istraživanje u kojem je učestvovalo 50 učenica iz Bangladeša je pokazalo da elektronsko nasilje ostavlja posljedice na socijalni život kao i psihičko zdravlje. Elektronsko nasilje može da dovede do depresije, stresa i anksioznosti. Socijalni status koji može da ozbiljno bude narušen različitim oblicima elektronskog nasilja, nerijetko dovodi do pokušaja samoubistva ili samog samoubistva. (Sultana, 2016.) Istraživanje koje su sproveli Patchin i Hinduja 2007 godine na uzorku od 1963 srednjoškolca iz 30 škola u jednom od najvećih okruga u SAD-u pokazuje da su i žrtve i nasilnici elektronskog vršnjačkog nasilja imali niži nivo samopoštovanja od onih koji nijesu uključeni u ovu vrstu nasilja. (Patchin i Hinduja, 2010.).

Žrtve elektronskog nasilja često karakteriše osjećaj usamljenosti, socijalne izoacije, slabe vršnjačke interakcije, uzdržavaju se od društva. S druge strane, nasilnici imaju snažnu popularnost u grupama, ali mogu pokazivati i teškoće u ponašanju. (Gleson, 2014.).

Istraživanje koje je rađeno na uzorku od 1353 španska adolescenta pokazuje da su se žrtve elektronskog nasilja osjećale tužno, a zatim odbačeno. A oni koji su doživjeli da budu i žrtve i nasilnici, najviše su se osjećali uvrijeđeno, a zatim preplašeno. (Gualdo i saradnici, 2015.).

Helen Cowie je došla do rezultata da su posljedice elektronskog nasilja oštećenje samopoštovanja, lošija akademska postignuća i narušeno emocionalno blagostanje. (Cowie, 2013.).

Istraživanje o nasilju koje je 2018. godine sprovedeno u Crnoj Gori, a za potrebe projekta, pokazuje da je svako peto dijete izloženo nasilju, uglavnom verbalnom, (2006. godine je bilo svako drugo dijete izloženo nasilju). Kada je u pitanju nasilje na internetu, 18,6% učenika srednjih škola je istaklo da je doživjelo taj oblik nasilja u posljednjih mjesec dana.

Brever i Keslake su 2015. godine otkrili da su usamljenost, empatija i samopoštovanje i uzroci i posljedice elektronskog nasilja. (Brever i Keslake, 2015.).

U istraživanju koje su sproveli Hrnčić i Lončar (2016) na uzorku od 249 učenika viših razreda osnovnih škola u Pljevljima u Crnoj Gori, pokazalo se da je 13,7% učenika izjavilo da su bili

žrtve vršnjačkog sajber nasilja, 12,1% – da su bili njegovi izvršioци, dok je 27,7% učenika odgovorilo da poznaju učenika/učenicu žrtvu vršnjačkog sajber nasilja.

Unicefovo istraživanje u Hrvatskoj je pokazalo da je 34% djece u dobi od 10 do 15 godina doživljavalo neki oblik vršnjačkog nasilja putem novih tehnologija 1-2 puta mjesečno ili češće. (Pregrad i saradnici, 2010). Istraživanje koje su sproveli Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba i Hrabri telefon pokazalo je da je 12.1% djece doživjelo nasilje na Facebooku, a 9,6% ih se ponašalo nasilno. Svako peto dijete izjavljuje da je nekoliko puta ili često primalo uvredljive poruke ili komentare putem Facebooka, svako drugo je to doživjelo bar jednom, 9% djece priznaje da je to više puta činilo. O svakom četvrtom djetetu su putem Facebooka su širili laži, a 7% djece priznaje da je to i samo činilo (Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba, Hrabri telefon, 2013).

Deskripciju će upotpuniti analiza relevantnih dokumenata vezanih za vršnjačko nasilje i njegovu prevenciju u školama u Crnoj Gori

Koleginica, mr Marija Draganić, autorka je i trener programa stručnog usavršavanja *Prevenција nasilja u vaspitno-obrazovnim ustanovama* koji je našao mjesto u Katalogu programa stručnog usavršavanja Zavoda za školstvo Crne Gore za školske 2019/20 i 2020/21 godinu. Ovaj program stručnog usavršavanja u velikoj mjeri dotiče i elektronsko vršnjačko nasilje.

Uskoro će zajedno sa mentorom objaviti par radova na temu elektronskog nasilja među vršnjacima. U nekim od sljedećih časopisa se planira objavljivanje radova vezanih za ovu doktorsku disertaciju: *New media & Society, Computers in Human Behavior, Journal of Youth and adolescence, Aggression and Violent Behavior, Croatian Journal of education, Journal of adolescence*. Svaki od navedenih časopisa nalazi se na SSCI listi.

Izjava mentora o vremenskom periodu i realizaciji polaznih istraživanja
(popunjava se samo za prvi izvještaj mentora)

U Nikšiću,
24.12.2020.godine

Ime i prezime prvog mentora

